

Олександр В. Шчур*

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО АДАПТАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті досліджено світовий досвід державного регулювання інноваційного розвитку підприємств та визначено можливості його адаптації в Україні в умовах повоєнного відновлення економіки. Обґрунтовано, що в сучасних умовах інновації виступають ключовим чинником забезпечення конкурентоспроможності підприємств, технологічної модернізації виробництва та формування стійкого економічного зростання. Встановлено, що ефективність інноваційної діяльності підприємств значною мірою залежить від системності державної інноваційної політики, розвитку інноваційної інфраструктури та рівня взаємодії між державою, бізнесом і науковими установами.

Проаналізовано основні інструменти державного регулювання інноваційного розвитку підприємств, серед яких фінансова підтримка, податкові стимули та інституційні механізми, що забезпечують створення сприятливого середовища для інноваційної діяльності. Узагальнено особливості моделей державного регулювання у провідних країнах світу, зокрема у США, Німеччині, Південній Кореї, Фінляндії та Ізраїлі, що дозволило визначити їх ключові характеристики та ефективні практики.

Визначено пріоритетні напрями адаптації міжнародного досвіду в Україні, які передбачають розвиток системи фінансування інновацій, впровадження ефективних податкових стимулів, удосконалення інноваційної інфраструктури та посилення взаємодії між основними суб'єктами інноваційної діяльності. Зазначено, що адаптація світового досвіду повинна здійснюватися з урахуванням національних особливостей економіки, інституційних обмежень та викликів повоєнного періоду. Реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню інноваційної активності підприємств та забезпеченню технологічної трансформації економіки України.

Ключові слова: інноваційний розвиток, державне регулювання, інноваційна політика, міжнародний досвід, підприємства, інноваційна інфраструктура, повоєнна економіка.

Табл. 2. Літ. 8.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-297-483-489

* <https://orcid.org/0009-0005-9412-4016>

Oleksandr Shchur

GLOBAL EXPERIENCE OF STATE REGULATION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF ENTERPRISES AND ITS ADAPTATION IN UKRAINE

The article examines the global experience of state regulation of innovative development of enterprises and identifies the possibilities for its adaptation in Ukraine in the context of post-war economic recovery. It is substantiated that innovation is a key factor in ensuring enterprise competitiveness, technological modernization, and sustainable economic growth. The study shows that the effectiveness of innovation activity largely depends on the consistency of state innovation policy, the development of innovation infrastructure, and the level of interaction between government, business, and research institutions.

The main instruments of state regulation are analyzed, including financial support, tax incentives, and institutional mechanisms that create favorable conditions for innovation activity. The fea-

---

* Kyiv National University of Technologies and Design. Ukraine.

tures of innovation policy models in leading countries such as the United States, Germany, South Korea, Finland, and Israel are generalized, which made it possible to identify their key characteristics and best practices.

The study identifies priority directions for adapting international experience in Ukraine, including the development of innovation financing systems, the implementation of effective tax incentives, the improvement of innovation infrastructure, and the strengthening of cooperation among key innovation actors. It is emphasized that the adaptation of global practices should take into account national economic conditions, institutional constraints, and post-war recovery challenges. The implementation of the proposed approaches will contribute to increasing the innovation activity of enterprises and ensuring the technological transformation of Ukraine's economy.

Keywords: innovative development, state regulation, innovation policy, international experience, enterprises, innovation infrastructure, post-war economy.

Peer-reviewed, approved and placed: 17.03.2026

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується посиленням ролі інновацій як визначального чинника забезпечення економічного зростання, технологічного лідерства та глобальної конкурентоспроможності. В умовах цифровізації, прискорення науково-технічного прогресу та трансформації бізнес-моделей інновації стають ключовим ресурсом формування довгострокових конкурентних переваг підприємств і національних економік загалом. Саме тому державне регулювання інноваційного розвитку набуває стратегічного значення, виступаючи інструментом формування сприятливого інституційного середовища для створення, поширення та комерціалізації нових знань і технологій.

У більшості розвинених країн світу державна інноваційна політика базується на поєднанні фінансових, інституційних та організаційних механізмів підтримки інноваційної діяльності. Йдеться про формування ефективної системи фінансування наукових досліджень і розробок, розвиток інноваційної інфраструктури, стимулювання взаємодії між наукою та бізнесом, а також створення сприятливого нормативно-правового середовища. Такий підхід забезпечує високий рівень інноваційної активності підприємств, сприяє розвитку високотехнологічних секторів економіки та підвищенню їх конкурентоспроможності на глобальних ринках.

Водночас для України проблема забезпечення ефективного державного регулювання інноваційного розвитку підприємств є особливо актуальною. В умовах повоєнного відновлення економіки країна стикається з низкою системних викликів, серед яких, руйнування виробничої інфраструктури, обмеженість фінансових ресурсів, недостатній рівень інноваційної активності бізнесу та слабкість інституційного середовища. Крім того, існує значний розрив між Україною та розвиненими країнами за рівнем фінансування наукових досліджень, розвитку інноваційної інфраструктури та ефективності державної інноваційної політики.

У таких умовах особливого значення набуває вивчення світового досвіду державного регулювання інноваційного розвитку підприємств з метою його адаптації до національних умов. Використання ефективних інструментів інноваційної політики, апробованих у розвинених країнах, може стати

основою для формування сучасної моделі інноваційного розвитку економіки України, здатної забезпечити її технологічну модернізацію та інтеграцію у глобальні інноваційні процеси.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика державного регулювання інноваційного розвитку підприємств є предметом активного наукового дослідження як у вітчизняній, так і в зарубіжній економічній або аналітичній літературі [1-8]. Теоретичні засади інноваційного розвитку та ролі держави у цьому процесі були закладені у працях класиків економічної думки, зокрема Й. Шумпетера, який розглядав інновації як ключовий фактор економічної динаміки та розвитку підприємництва. Подальший розвиток цієї ідеї отримали у дослідженнях сучасних учених, які акцентують увагу на ролі інституційного середовища та державної політики у стимулюванні інноваційної діяльності.

У роботах зарубіжних дослідників значна увага приділяється формуванню національних інноваційних систем та інструментам державної підтримки інновацій. Зокрема, у дослідженнях Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСД) розглядаються механізми формування ефективної інноваційної політики, спрямованої на підвищення продуктивності економіки та стимулювання технологічного розвитку. Важливе місце займають також дослідження, присвячені кластерному підходу та ролі взаємодії між бізнесом, наукою і державою у формуванні інноваційних екосистем.

Вітчизняні науковці зосереджують увагу на проблемах розвитку інноваційної діяльності підприємств в умовах трансформації економіки України. У їхніх працях аналізуються інституційні обмеження інноваційного розвитку, недоліки державної інноваційної політики, а також можливості впровадження сучасних механізмів стимулювання інноваційної діяльності. Особливий акцент робиться на необхідності вдосконалення системи державного регулювання інноваційного розвитку підприємств у контексті євроінтеграційних процесів та повоєнного відновлення економіки.

Водночас, незважаючи на значну кількість наукових досліджень, питання системного узагальнення світового досвіду державного регулювання інноваційного розвитку підприємств та визначення можливостей його адаптації в Україні залишаються недостатньо розробленими. Це зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у цьому напрямі. Наявні дослідження, в переважній більшості, зосереджені на окремих інструментах інноваційної політики, тоді як питання їх комплексної адаптації до умов повоєнного відновлення економіки України залишаються недостатньо розробленими.

Метою статті є дослідження світового досвіду державного регулювання інноваційного розвитку підприємств та обґрунтування можливостей його адаптації в Україні в умовах повоєнного відновлення економіки.

Основні результати дослідження. У сучасній економіці державне регулювання інноваційного розвитку підприємств у розвинених країнах базується на поєднанні фінансових стимулів, інституційної підтримки та розвитку інноваційної інфраструктури. Ключовою особливістю таких підходів

є їх системність і довгострокова орієнтація, що забезпечує стабільність інноваційної політики та передбачуваність умов для бізнесу [1, с. 25].

У більшості країн державна політика спрямована не лише на пряме фінансування досліджень, але й на створення середовища, у якому інновації стають економічно вигідними. Це досягається через поєднання податкових стимулів, грантових програм та механізмів залучення приватного капіталу до інноваційної діяльності. Аналіз світового досвіду дозволяє виділити ключові інструменти державного регулювання інноваційного розвитку підприємств, які застосовуються у різних країнах.

Фінансова підтримка є базовим інструментом, що реалізується через державні гранти, субсидії та фінансування досліджень. У країнах ЄС і США значна частина витрат на НДДКР компенсується за рахунок державних програм, що знижує ризики для підприємств [2, с. 41].

Податкові стимули широко застосовуються для активізації інноваційної діяльності. Вони передбачають податкові кредити на НДДКР, пільги на інноваційні інвестиції та інші механізми, які формують економічну мотивацію до впровадження нових технологій.

Інституційна підтримка реалізується через розвиток інноваційної інфраструктури – технопарків, кластерів, бізнес-інкубаторів та центрів трансферу технологій. Саме ці інститути забезпечують взаємодію між наукою і бізнесом та сприяють комерціалізації інновацій [3, с. 58].

Таблиця 1. Інструменти державного регулювання інноваційного розвитку підприємств, сформовано автором на основі [1; 3]

Інструмент	Зміст	Економічний ефект
Державні гранти	Фінансування НДДКР за рахунок бюджету	Зниження ризиків інноваційної діяльності
Податкові стимули	Податкові пільги, кредити на НДДКР	Зростання інвестицій у технології
Венчурне фінансування	Підтримка стартапів і інноваційних проєктів	Розвиток високотехнологічного бізнесу
Технологічні парки	Інфраструктура для інноваційних компаній	Комерціалізація наукових розробок
Інноваційні кластери	Об'єднання бізнесу, науки та держави	Підвищення ефективності взаємодії

Світовий досвід демонструє існування кількох ефективних моделей державного регулювання інноваційного розвитку підприємств. Важливим показником ефективності державного регулювання інноваційного розвитку є рівень витрат на дослідження і розробки. У розвинених країнах цей показник перевищує 2–3 % ВВП, тоді як в Україні він залишається суттєво нижчим, що обмежує можливості формування конкурентоспроможного інноваційного сектору [8]. Такий розрив свідчить про необхідність посилення ролі держави у стимулюванні інноваційної діяльності та залученні інвестицій у НДДКР.

Американська модель характеризується високим рівнем розвитку венчурного фінансування та тісною взаємодією університетів і бізнесу.

Держава забезпечує підтримку фундаментальних досліджень, тоді як комерціалізація інновацій здійснюється переважно приватним сектором [4, с. 30].

Німецька модель базується на кластерному підході та інтеграції науки і промисловості. Особливістю є активна участь прикладних наукових інститутів у впровадженні технологій у виробництво. Південнокорейська модель відзначається високим рівнем державного втручання та концентрацією ресурсів у стратегічних галузях. Такий підхід дозволив забезпечити швидкий технологічний розвиток і формування високотехнологічних секторів економіки.

Фінляндія та Ізраїль реалізують модель інноваційних екосистем, у межах якої основна увага приділяється розвитку стартапів, венчурного капіталу та підтримці науково-дослідних центрів [5, с. 91].

Таблиця 2. Світові моделі державного регулювання інноваційного розвитку підприємств, сформовано автором на основі [1; 5]

Країна	Основні інструменти	Особливості моделі	Що можна для України
США	Венчурний капітал, гранти	Сильна роль приватного сектору	Розвиток стартап-екосистем
Німеччина	Кластери, прикладні інститути	Інтеграція науки і промисловості	Індустріальні кластери
Південна Корея	Держпрограми, інвестиції	Активна роль держави	Підтримка стратегічних галузей
Фінляндія	Інноваційні фонди	Висока кооперація науки і бізнесу	Розвиток трансферу технологій
Ізраїль	Стартап-програми	Сильна венчурна система	Акселератори та інкубатори

Порівняльний аналіз наведених моделей свідчить, що їх ефективність визначається не окремими інструментами, а рівнем їх інтегрованості у єдину інноваційну систему. Зокрема, у США ключову роль відіграє ринок венчурного капіталу, тоді як у Німеччині, інституційна взаємодія між наукою і промисловістю. У Південній Кореї домінує державна координація інноваційних процесів, що забезпечує концентрацію ресурсів у стратегічних галузях. Водночас у Фінляндії та Ізраїлі вирішальним фактором виступає розвиток інноваційних екосистем, які стимулюють підприємницьку активність у сфері високих технологій.

Таким чином, аналіз міжнародного досвіду дозволяє визначити ключові напрями адаптації ефективних механізмів державного регулювання інноваційного розвитку підприємств в Україні.

По-перше, доцільним є розвиток системи фінансової підтримки інновацій, зокрема через розширення грантових програм і механізмів співфінансування інноваційних проектів. Це дозволить знизити бар'єри для входження підприємств у інноваційну діяльність та активізувати інвестиції у НДДКР.

По-друге, необхідним є впровадження ефективних податкових стимулів для підприємств, що здійснюють інноваційну діяльність. Досвід розвинених

країн свідчить, що саме податкові інструменти формують довгострокову мотивацію бізнесу до технологічного розвитку.

По-третє, важливим напрямом є розвиток інноваційної інфраструктури, зокрема створення технологічних парків, інноваційних кластерів та центрів трансферу технологій. В Україні ці елементи залишаються недостатньо розвиненими, що обмежує можливості комерціалізації наукових розробок [6, с. 102].

По-четверте, необхідно посилити взаємодію між державою, бізнесом і науковими установами. Впровадження принципів моделі потрібної спіралі дозволить підвищити ефективність інноваційної діяльності та забезпечити інтеграцію України у глобальні інноваційні процеси [7, с. 47].

Водночас адаптація світового досвіду повинна враховувати національні особливості, зокрема обмеженість фінансових ресурсів, інституційну нестабільність та наслідки повоєнного відновлення економіки. Це зумовлює необхідність поетапного впровадження інноваційних механізмів та їх адаптації до реальних умов функціонування української економіки.

Таким чином, адаптація світового досвіду державного регулювання інноваційного розвитку підприємств в Україні повинна мати системний характер і передбачати одночасне впровадження фінансових, податкових та інституційних інструментів. Фрагментарне використання окремих механізмів не забезпечить необхідного ефекту, тоді як їх комплексна реалізація дозволить сформувати цілісну інноваційну систему, здатну забезпечити довгострокове економічне зростання.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє узагальнити, що у провідних країнах світу державне регулювання інноваційного розвитку підприємств має системний характер і базується на поєднанні фінансових, податкових та інституційних інструментів. Визначальним фактором ефективності інноваційної політики виступає не лише обсяг державного фінансування, а передусім узгодженість механізмів підтримки інноваційної діяльності та їх довгострокова спрямованість.

Світовий досвід свідчить, що найбільш результативними є моделі, які забезпечують активну взаємодію між державою, бізнесом і науковими установами, стимулюють розвиток венчурного фінансування та створюють сприятливе середовище для комерціалізації наукових розробок. Важливу роль відіграє також розвиток інноваційної інфраструктури, зокрема кластерів, технологічних парків та центрів трансферу технологій.

Встановлено, що для України адаптація міжнародного досвіду державного регулювання інноваційного розвитку підприємств є необхідною умовою формування конкурентоспроможної економіки. Пріоритетними напрямками виступають розвиток системи фінансової підтримки інновацій, впровадження ефективних податкових стимулів, формування сучасної інноваційної інфраструктури та посилення взаємодії між основними суб'єктами інноваційної діяльності. Разом із тим, реалізація зазначених напрямів повинна враховувати національні особливості економіки України, зокрема обмеженість ресурсів, інституційні дисбаланси та потреби повоєнного відновлення. Це обумовлює необхідність поетапного

впровадження механізмів державного регулювання інноваційного розвитку підприємств із урахуванням пріоритетів економічної політики держави.

Таким чином, формування ефективної моделі державного регулювання інноваційного розвитку підприємств в Україні має базуватися на адаптації кращих світових практик із одночасним урахуванням внутрішніх економічних умов, що дозволить забезпечити технологічну модернізацію економіки та її інтеграцію у глобальний інноваційний простір.

1. OECD. Innovation Policy Review of Ukraine. Paris: OECD Publishing, 2021. 196 p. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-energy-investment-policy-review-of-ukraine_66e658c6-en.html

2. World Bank. World Development Report 2021: Data for Better Lives. Washington, DC: World Bank, 2021. 288 p. <https://wdr2021.worldbank.org/>

3. European Commission. European Innovation Scoreboard 2022. Brussels, 2022. 98 p. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/01607d4d-26f6-488e-ba20-698897598ea9_en

4. Mazzucato M. Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism. London: Penguin, 2021. 256 p. https://book-ye.com.ua/literatura-inozemnimi-movami/nekhudozhnya-literatura-inozemnymy-movamy/biznes-ta-ekonomika/mission-economy-a-moonshot-guide-to-changing-capitalism-standart/?srsltid=AfmBOopzrsAaiJiFvcHp7EXwFRkodywEzYIHsuzlD_6bq8YcXhSrmkb9

5. Audretsch D., Belitski M. Innovation in cities: Science-based diversity, specialization and localized competition. *Journal of Economic Geography*. 2020. Vol. 20(3). P. 123–145. https://www.researchgate.net/publication/4864589_Innovation_in_Cities_Science-based_Diversity_Specialization_and_Localized_Competition

6. Калюжна Н.Г., Шермет А.С. Інноваційна інфраструктура України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2022. №4. С. 90–96. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-4-90-96>

7. Гнатенко І.А., Зось-Кіор М.В. Державне регулювання інноваційного розвитку підприємств в умовах цифровізації економіки. *Економіка та держава*. 2021. №11. С. 45–50.

8. Державна служба статистики України. Наукова та інноваційна діяльність в Україні 2022. Київ, 2023. 120 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nauka/2023/07/25/Nauk-analit.dopov.Naukova.ta.nauk-tekhn.diyaln.v.Ukr.2022-25.07.2023.pdf>

1. OECD. Innovation Policy Review of Ukraine. Paris: OECD Publishing, 2021. 196 p. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-energy-investment-policy-review-of-ukraine_66e658c6-en.html

2. World Bank. World Development Report 2021: Data for Better Lives. Washington, DC: World Bank, 2021. 288 p. <https://wdr2021.worldbank.org/>

3. European Commission. European Innovation Scoreboard 2022. Brussels, 2022. 98 p. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/01607d4d-26f6-488e-ba20-698897598ea9_en

4. Mazzucato M. Mission Economy: A Moonshot Guide to Changing Capitalism. London: Penguin, 2021. 256 p. https://book-ye.com.ua/literatura-inozemnimi-movami/nekhudozhnya-literatura-inozemnymy-movamy/biznes-ta-ekonomika/mission-economy-a-moonshot-guide-to-changing-capitalism-standart/?srsltid=AfmBOopzrsAaiJiFvcHp7EXwFRkodywEzYIHsuzlD_6bq8YcXhSrmkb9

5. Audretsch D., Belitski M. Innovation in cities: Science-based diversity, specialization and localized competition. *Journal of Economic Geography*. 2020. Vol. 20(3). P. 123–145. https://www.researchgate.net/publication/4864589_Innovation_in_Cities_Science-based_Diversity_Specialization_and_Localized_Competition

6. Калиужна Н.Г., Шермет А.С. Інноваційна інфраструктура України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Бізнес Інформ*. 2022. №4. С. 90–96. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-4-90-96>

7. Гнатенко І.А., Зось-Кіор М.В. Державне регулювання інноваційного розвитку підприємств в умовах цифровізації економіки. *Економіка та держава*. 2021. №11. С. 45–50.

8. Державна служба статистики України. Наукова та інноваційна діяльність в Україні 2022. Київ, 2023. 120 с. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/nauka/2023/07/25/Nauk-analit.dopov.Naukova.ta.nauk-tekhn.diyaln.v.Ukr.2022-25.07.2023.pdf>